

pletar l'aspecte morfològic, cridem l'atenció sobre l'extraordinària forma d'epèntesi, en l'infinitiu de *parèixer* i verbs derivats, consistent a intercalar-hi una *-t-* a la manera francesa, cosa peculiar a l'extrem Sud del domini, zona d'Alacant i enllà: *pareixire* etc. (a Guardamar anoto *dezaparèstre*, 1963), fenomen ben exemplificat i comentat per Barnils (*Die Mundart von Alacant*).

Des del segle xv, fora de la 3.^a del singular *par*, ja havien anat quedant antiquades totes les altres formes del present i la major part de les dels altres temps; no obstant, en el xiv encara trobem l'imperfet: «a ell *paria*, que mellor fos l'anar», doc. cancelleresc de 1318 (Finke, *Acta Ar.* III, 164); i en el xv encara es troba algun exemple de la 3.ª del plural: «les monges --- a qui les ou / *paren* sibilles / e són centilles / a fer gran foc», JRoig (*Spill*, 5605); «Dona, si us am - no-m graescau amor / --- / Lonc temps és ja - que, per fugir dolors, / fugí Amor - aytant com en mi fon, / mas, veent vós, - recorts en mi no són / dels mals passats, - 20 ans me *paren* dolçors», Ausiàs (cix, 5d). Més tard també la 3.ª del singular, *par*, ja va quedant confinada a l'estil conservador dels docs. públics, notariais, amb força legal i semblants: «que's fassa dit manifest, *pàr* serà convenient medi, perquè's fassa lo que tenim ---» 25 any 1588 (RLR LV, 80).

En definitiva, de tot el verb no ha quedat fins avui, en forma pròpiament verbal, més que algun ús de *par* en l'estil poètic, i en fraseologia mallorquina d'estil conservador (*AlcM*, § 1, 2a). Però sí que s'ha mantingut viva la forma de l'infinitiu *parer* (cat. central *paré*, val. *parêr*, mall. *pará*), com a nom substantivat, cosa que segurament estigué ja en curs des dels orígens, encara que no tinguem a mà exemples segurs en Llull; 35 però ja sovint des del S. xiv «pregà que-y deguessen dir cascú són *parer*», Cròn. del Cerimoniós; «fon manifestat --- que's tenia de fer --- fossen fetes dances --- e qualsevulla orde que dançàs --- ab més gràcia, a *parer* dels jutges, que guanyassen vint marcs ---», JoMartorell (Ag., § 45, I, 128); «Per què m'és tolt poder deliberar? / La mort no-ns fa tant mal, a mon *parer*, / com gran contrast ab si mateix haver», Ausiàs (LXX, 1b).

Molt freqüent, doncs, amb el matís de 'opinió, 45 cosa aconsellable', i així ha quedat en la frase d'ús universal *sóc de parer, és de parer, al seu parer*; però també es troba algun cop en el S. xv amb el valor del semblar o les aparences: a «—Ara no tinc admiració si lo moro Soldà vos desija tenir en sos braços. —A tu engana lo *parer* —dix la Princesa, car yo no só tan alta en perfecció com tu dius, sinó que bona voluntat t'o fa dir: car la cosa, quant més se ama, més se desija amar», JoMartorell (Ag., § 173, II, 372). D'aquí certs girs de frase amb tendència a quedar fixats, sobretot amb el verb *donar*; *donar de parer*: «Con Ypòlit fon a la porta del ort --- sentí plànyer ab veu molt adolorida, e donà-li de *parer* que fos veu de dona, e dix en si: —O com voltria més sentir la veu de Tirant que no de aquesta donzella, qui-s vulla que ella sia», JoMartorell 60

(§ 219, III, 87).

També es va dir *donar en parer*: «los cònsols de aquesta vila *donen en parer*, e nosaltres ab ells, --- serie molt bo e salutable los sia scrit ---» (lletra dels representants de Bna. a Perpinyà, any 1462, RLR LXV, 91). Recíprocament es pot dir *demanar parers* en plural, o bé *pendre parers* (més colloquial aquest en el P. Val. que enloc més): «Si vols casar-te en l'Alfàs / pren *parêrs* de la Bessona / ---», cobla ja consagrada o tradicional, que he sentit retreure a la Marina (Alfàs, 1963).

A mesura que es feia vell i anava decaient l'ús del verb *parer*, guanyava terreny l'ús dels dos complementaris, que tant li eren afins, *aparer* i *parèixer*, amb més cos i solidesa; i de les descrites combinacions amb altres verbs (*donar*, *pendre*, *ser*: *ser de parer* etc.); el fregadís i concurrència entre uns i altres no facilita la interpretació i no permet sempre l'aclariment de tots els dubtes. Reparem primer en l'ús d'*aparer*: el valor d'aquest i el de *parer* no és ben igual, però la diferència mai no és gran (de caràcter no tant realment semàntic, com dependent de l'aspecte verbal), i sovint arriben a una verdadera identitat; *apar* que i *par* que van ser verament el mateix; és veritat, però, que en *aparèixer* es marca el matís aspectual de 'arribar a mostrar-se, venir a deixar-se sentir d'algú': «con lo Leupart hac reptat lo rey --- la Unça pres la batalla e scondí lo rey --- en lo camp foren lo Leupart e la Unça; e tot lo poble dix: —Ara *apperrà* qui vençrà: o veritat o falçetat», Llull (*Merav.* II, 139.6); «con assí seran trobades e escrites, o per avant *aparran*», doc. ross. de 1323 (RLR XXXII, 543).

Modernament també el verb *aparer* ha decaïgut, si bé en el present ha conservat un poc més de verdor, aquest no sols a Mallorca, perquè s'ha mantingut més en ús en el llenguatge escrit de tipus conservador, i fins poc o molt en l'ús oral de les muntanyes del Nord continental: «en sent una veu tan clara que li *apar* qu' és la mullè --- yo me *par* (?) qu' és la mullè ---», MilàF, *Romançerillo* (234B24); és clar que ningú no l'usa tant com Verdagner: «Des d'on lo sol al nàxer ja daura ses bosquíries, / ab bram y cruixidera, l'incendi, a coll del torb --- *apar* serpent immensa d'escata vermelloza ---», «de l'estrellada tenda los blaus domassos toca, / muntat d'altre, de brases, horrible, Pyrineu: / *apar* que la serp monstre, per estrafé un cometa, / s'enarboràs ab ales d'incendis al cel blau, / o que al assalt pujant-hi ---», *Atl.* I, 29a, 38a, i després al llarg de tota la seva carrera literària.

Fou d'ell i els seus imitadors, i també restà corrent a tota mena de poesia. A Mallorca se'ns fa trobadís així mateix en prosa de to planer, no gens retòric: «són corrents que no altera es lleuger alè de la mar --- de vegades dites retxes duren molt, i des de ses altures, singularment, se poren observar fins molt lluny: n'hi *apar* com a rius dins la mar ---», Arx. Lluís Salvador (*Obres Compl.* 1951, p. 127). I, en gent de vell llenguatge, en el Nordset pirinenc: *apàr kə sigə* s'hi sent almenys a gent vella (home humilíssim de 78 anys a Montesquiu d'Albera, 1959).